

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Васильєв К. К., д-р мед. наук;
Власенко В. М., канд. іст. наук;
Дегтярьов С. І., канд. іст. наук;
Звагельський В. Б., канд. філол. наук;
Клименко В. А., канд. іст. наук;
Куліш А. М., д-р юрид. наук;
Лобко Н. В., канд. іст. наук;
Нестеренко В. А., канд. іст. наук

Видання рекомендовано до друку рішенням вченої ради юридичного факультету Сумського державного університету (протокол № 9 від 26.06.2013 р.)

Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи : зб. матер. II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Суми, 21 травня 2013 р. / за заг. ред. В. А. Нестеренка. – Суми : Сумський державний університет, 2013. – 116 с.

До збірника увійшли наукові статті та повідомлення викладачів, студентів та молодих вчених ВНЗ України, виголошені в рамках II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Суспільно-політичні процеси на українських землях: історія, проблеми, перспективи» (Посвідчення УкрІНТЕІ № 100 від 21 лютого 2013 р.), присвячені актуальним питанням суспільно-гуманітарних наук.

РОЗВИТОК ТАНЦІОВАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Сучасна українська художня культура набуває потужного розвитку в умовах складних та багатовекторних процесів, що віддзеркалюють численні проблеми прогресу національного мистецтва незалежної України на початку ХХІ ст. Вони призвели до поступової багатоаспектної інтеграції у світовий суспільно-політичний та соціально-культурний простір. Проблема становлення й розвитку сучасних напрямків і жанрів українського мистецтва (види мистецького синтезу, естетичні орієнтири, мистецькі концепції, художні школи та ін.) – найменш досліджена галузь мистецтвознавчої, культурологічної та мистецько-педагогічної думки.

Аналіз мистецтвознавчої, філософської, художньо-естетичної літератури щодо взаємозв'язків між видами мистецтва в сучасній художній культурі дозволяє зробити висновки про те, що процеси, які М.Реріх назвав «світливими» (диференціації та синтезу мистецтв), набувають своїх межових проявів. Руйнуються бар'єри між видами мистецтва, але посилюється увага до специфіки кожного з них, зокрема, до осередків розвитку хореографічного мистецтва – відомих хореографічних шкіл [1, с. 1-2].

Згадаємо приклад вихідця з України Сергія Полуніна. В 2003 р. у віці 13 років він, за підтримки Фонду Рудольфа Нурієва, виїжджає до Лондону на навчання у Школі Королівського балету. Після закінчення навчання у 17 років розпочинає роботу у Королівському балеті Лондону і в 19 років стає наймолодшим прем'єром в його історії. Журналісти називали Полуніна наступним Нурієвим або Барішниковим [6, с. 1].

Сучасний етап розвитку хореографічного мистецтва й освіти позначений поглибленим науковим дослідженням закономірностей формування мистецтва танцю загалом, з'ясуванням його синтетичної природи на практично-виконавському рівні (К.Балог, Є.Васильєва, В.Верховинець, К.Гойлезовський та ін.), а також на рівні теоретико-методичному (К.Василенко, А.Гуменюк, Г.Добровольська, Ю.Станішевський та ін.).

Методичного значення набуває визнання філософами невичерпності художньо-хореографічного твору, багатозначності його змісту, специфічності інформації хореографічного тексту, яка полягає у здатності розширюватися і збагачуватися завдяки включенню її у новий контекст – індивідуальний або суспільний [2, с.2-3].

Тенденції розвитку процесу синтезу мистецтв в українській сценічній хореографії кінця ХХ ст. характеризуються відмовою від традиційних хореографічних форм, руйнуванням еталонів класичного танцю, нігілізмом до чистоти жанрів та загальноприйнятих художніх цінностей, епатажістю і революційністю (в культурному сенсі), експерименталізмом, стильовим новаторством тощо.

Головними умовами виникнення синтетичних жанрів сценічного хореографічного мистецтва в Україні історично стали:

- а) повноцінний розвиток професійного танцювального мистецтва і перетворення народного танцю на самостійний сценічний жанр;
- б) вплив у ХХ ст. культури постмодернізму на розвиток синтетичних жанрів сценічної хореографії в Європі, у тому числі в Україні, сприяв утворенню нових хореографічних форм;
- в) особливості процесу трансформації сценічного хореографічного мистецтва в Україні – широке залучення до лексики танцю елементів ритмопластики, гімнастики, акробатики тощо, які надають їй сучасності та динамічності;
- г) вплив художніх принципів постмодернізму не тільки на техніку виконання й, відповідно, на систему підготовки фахівців, а й на ідейно-філософський зміст творів сучасного сценічного хореографічного мистецтва, а отже – безпосередньо на балетмейстерську та композиторську творчість [3, с.96-97].

Властивістю сучасної хореографії є прагнення до діалогу з широкою публікою. При цьому масове – тяжіє до унікально-індивідуального, а індивідуальне стає надбанням загалу (ці риси відбилися в більшості постановок конкурсів молодих балетмейстерів України – *«Майбутнє танцю»*, *«Лотос»* тощо).

Найяскравішою формою виявлення сценічної хореографії у сучасному світі є фестивалі, де використовуються технічні прийоми і виконавча майстерність *«високого»* мистецтва для передавання спрощеного, інфантилізованого до невибагливих інтелектуальних та естетичних запитів масового споживача. Фестивалі, як форми масової культури, мають у своїй основі

конгломеративний та ансамблевий принципи синтезу, але самі по собі не виступають новим видом або різновидом мистецтва. Саме фестивалі «*відкривають*» для широкого загалу митців танцю, які своїми наробками розвивають і пропагують сучасну сценічно-хореографічну культуру.

У переважній більшості постановок використовуються естрадні танці, український стилізований танець, танець-модерн. Всі інші форми заявили про себе так би мовити пунктирно: джаз, степ, «*вуличні танці*» тощо [4, с.60-61].

Класифікація видів сучасного танцю в узагальненому вигляді містить у собі бальний (бально-спортивний), джазовий танець, модерн, contemporary, естрадний танець та ін., деякі менш стабільні напрямки й течії. Сучасній хореографії притаманний деякий дуалізм: з одного боку, вона тяжіє до музики й відповідних засобів виразності, з іншого – розвивається як театральне мистецтво.

Бальний танець – самостійний вид танцювального мистецтва, утворений від міксту декількох танцювальних течій, його історичний розвиток та сучасні форми достатньо широко освітлені в науковій літературі. Джазовий танець в Україні менш відомий. Його характерними особливостями є: поліритмія (вільне дроблення основного ритму в межах незмінного темпу), ізоляція (виокремлення різних частин тіла та рух ними незалежно від інших), поліцентрика (поява інших центрів обертання), опозиція (рух однієї частини тіла у протилежному напрямку відносно її опозиційної частини, наприклад, верху відносно низу, правої частини корпусу відносно лівої та ін.), мультиплікація (розбивання широкого, крупного руху на дрібні), поліметрія (прискорення та уповільнення крупного руху в межах постійної темпової основи). Виконавська специфіка джазового танцю вимагає певного набору специфічних рис характеру, зокрема, легкості, розкріпаченості, життєрадісності, почуття гумору, акторської витримки й витривалості.

Виникнення модерну пов'язано з пошуком нових виражальних можливостей танцювального мистецтва та з намаганням реалізації нового погляду на танець у контексті нової, динамічної епохи ХХ ст. Перші спроби в даному напрямку були зроблені А.Дункан у Америці, Далькросом і Дельсартом у Франції, Р.Лабаном у Німеччині. Як творці з незвичним мисленням, вони мали вплив на своє оточення і виховали низку талановитих учнів.

На початковому етапі розвитку більшість «*модернових*» шкільних утворень не сприймала класичний танець як можливого «*партнера*» в мистецькому синтезі (частково ідея транслиувалася А.Дункан), але з часом бар'єри були усунені. На сьогодні терміном «*модерн*» прийнято означувати танцювальну техніку, яка викристалізувалась у творчій діяльності М.Грехем, Р.Лабана, П.Бауш, М.Каннінгама та ін. Основні типологічні ознаки «*модерну*» класифікуються за двома напрямками: зовнішніми (рухові, формотворчі) та внутрішніми (психодуховні) [2, с.2-3].

Сучасні українські митці знаходяться в колі найрізноманітніших течій, напрямків і концепцій світової танцювальної культури. Можливість активно вивчати досвід найвідоміших хореографічних шкіл дозволяє українським митцям – танцюристам, хореографам, балетмейстерам-репетиторам та іншим діячам танцювальної культури бути безпосередніми учасниками й творцями соціальної зміни самої функції мистецтва, різновекторності його напрямків, різноманітності його художньої мови й стилістики, найновітніших мистецьких концепцій. Усе це дозволить Україні впевнено рухатись у напрямку входження у світовий та європейський простір із власними досягненнями в галузі формування хореографічних шкіл нового модерністського та постмодерністського етапу в українському мистецтві на основі синтезу елементів, прийомів, методик навчання танцю у провідних світових танцювальних школах та осмислення в середині мистецького процесу синтезу класики, джазу, модерну та фольклорного танцю [5, с.189-190].

-
1. <http://ua.textreferat.com/referat-13358-4.html>
 2. http://referaty.lviv.ua/pedagogy/9891-suchasni_shkoli_tantsyu_u_konteksti_svitovoi_tantsyuvальноi_kulturi.html?pn=2
 3. *Бернадська Д.П.* Деякі тенденції розвитку сучасної хореографії / Д.П.Бернадська // Вісник державної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – К.: ДАКККіМ, 2001. – №1. – С.95-101.
 4. *Бернадська Д.П.* Кінець століття у розвитку сучасної хореографії: еkleктика чи прагнення синтезу / Д.П.Бернадська // Професійна мистецька освіта: діалог традицій та інновацій: Тези доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції – К., 2000. – С.60-62.
 5. *Бернадська Д.П.* Концептуальні підходи до підготовки кадрів сфери хореографічного мистецтва / Д.П.Бернадська // Культурна політика в Україні у контексті світових трансформаційних процесів / Матеріали Міжн. наук.-практ. конф. – К.: ДАКККіМ, 2001. – С.189-190.